

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ТАКИЙ РІЗНИЙ СВІТ МІНЕРАЛОГІЇ». ДО 100-РІЧЧЯ ВІД НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА ЄВГЕНА КОСТЯНТИНОВИЧА ЛАЗАРЕНКА

ДЕРЕВСЬКА К., КУРИЛО М., НАЗАРОВА І.

19–20 квітня 2012 р. з ініціативи науковців Геологічного музею ННПМ НАН України відбулася конференція «Такий різний світ мінералогії», присвячена 100-річчю від дня народження академіка, заслуженого діяча науки, видатного мінералога ХХ ст. Євгена Костянтиновича Лазаренка. До організації заходу долучилися також: Інститут геологічних наук НАН України, Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України, Київське відділення Українського мінералогічного товариства, Державний гемологічний центр України, геологічний факультет КНУ імені Тараса Шевченка, Інститут фундаментальних досліджень УНА, Всеукраїнська громадська організація «Спілка геологів України», ПП «Геологічна компанія «Геомандри», ДУ «Музей коштовного і декоративного каміння» МФУ. В роботі конференції взяли участь викладачі, виробничники, науковці з Києва, Львова, Одеси, Москви та інших міст.

На конференції, зокрема, висвітлювалися такі теми: 1) загальні проблеми мінералогії; 2) регіональна мінералогія; 3) космічна мінералогія; 4) генетична мінералогія; 5) прикладна мінералогія та металогенія; 6) мінералогія і музеї.

Безпосередньо перед початком заходу відбулося відкриття постійно діючої експозиції, присвяченої діяльності та науковим досягненням академіка Є.К. Лазаренка, який заслужено вважається корифеєм мінералогії.

З привітанням до учасників наукового форуму звернувся директор ННПМ НАНУ, член-кореспондент Національної академії наук України І.Г. Ємельянов та завідувач Геологічного музею, доктор геологічних наук К.І. Деревська. Про життя, науково-організаційну, педагогічну і державну діяльність Є.К. Лазаренка розповідали його соратники та учні: професор Львівського національного університету імені Івана Франка О.І. Матковський, професор Ки-

**Відкриття у Геологічному музеї вітрини
«Академік Лазаренко Євген Костянтинович»**

ївського національного університету імені Тараса Шевченка В.І. Павлишин, президент Українського мінералогічного товариства, доктор геолого-мінералогічних наук В.М. Квасниця, завідувач відділу регіональної і генетичної мінералогії доктор геологічних наук Д.К. Возняк, доктор геолого-мінералогічних наук С.О. Галій, кандидат геолого-мінералогічних наук В.С. Сукач, колишній головний геолог Закарпатської експедиції В.М. Зайцева.

Усі доповідачі одноставно відзначили, що Євген Костянтинович Лазаренко був і залишається Великою особистістю. Він щасливо поєднував у своїй особі хист крупного організатора освіти (ректор Львівського університету імені Івана Франка) і науки (директор геологічного інституту АН УРСР і завідувач відділу регіональної і генетичної мінералогії ІГФМ АН УРСР) з педагогічним талантом (професор і завідувач кафедри Львівського державного університету, його підручники з мінералогії перекладені на багато мов і

залишаються настільними книгами всіх студентів та мінералогів).

Євген Костянтинович Лазаренко відіграв значну роль у становленні Геологічного музею Академії наук України. Перебуваючи на посаді директора ІГН з 1969-го по 1971 р., він приділяв багато уваги музейній справі, особливо розвитку відділу «Мінералогія». Експозиції, присвячені генетичній мінералогії, базуються на теоретичних та практичних засадах академіка Є.К. Лазаренка. У фондах музею зберігаються документи, плани робіт і листи Є.К. Лазаренка директору музею В.П. Франчук, а також звіт за 1970 р., в якому представлена нова концепція розвитку Геологічного музею з позиції регіональної геології. Багатолітнім завідувачем Геологічного музею був учень Євгена Костянтиновича – Юрій Олексійович Русько.

Згадуючи Є.К. Лазаренка, доповідачі відзначили його глибокий патріотизм, послідовну боротьбу за збереження і розвиток української мови та культури, життєрадісність, доброзичливість і надзвичайну пра-

У Музеї коштовного та декоративного каміння (м. Володарськ-Волинський)

цездатність. Він володів даром створювати монолітний, напрочуд працездатний колектив. Є.К. Лазаренко активно спілкувався з численними колегами і друзями – крупними мінералогами і геологами як у СРСР, так і за кордоном. Це в першу чергу академік О.В. Сидоренко, а також В.С. Соболев, М.В. Белов, М.С. Шатський, І. Костов (Болгарія), Р. Зурфордї (Італія), Т. Ветанабе (Японія) та інші. Євген Костянтинович був почесним доктором Люблінського університету (Польща), членом Товариства мінералогії і геології Чехословацької академії наук і Мінералогічного товариства Великої Британії та Ірландії.

В науковому розділі конференції, який відкрив професор О.І. Матковський, доповідачі зазначали, що великий учений був і залишається лідером у сфері мінералогії. Вагомий внесок академіка Є.К. Лазаренка у світову науку – це досконале вивчення мінералогії окремих регіонів України. Завдяки йому регіональна мінералогія посідає важливе місце в геологічних дослідженнях не тільки в Україні, а й у світі. За порівняно короткий термін (1960–1983 рр.) під керівництвом академіка Є.К. Лазаренка видано фундаментальні регіонально-мінералогічні праці: «Мінералогія Закарпаття», «Мінералогія Донецького басейну», «Мінералогія Приазов'я», «Мінералогія Криворізького басейну» тощо, які не мають аналогів у світовій геологічній науці.

Крім того, на конференції розглядалися проблеми основних понять мінералогії і мінералогічної термінології (д-р геологічних наук Г.О. Кульчицька), яким академік Є.К. Лазаренко приділяв у свій час велику увагу, а також питання генетичної і прикладної мінералогії та металогенії (проф. В.І. Павлишин).

Доповідачі зазначали, що Євген Лазаренко вперше поставив проблему основних понять мінералогії – мінералогія, мінеральна речовина, мінеральний вид, різновид тощо, дав вичерпний аналіз сучасної мінералогічної термінології і намітив шляхи для розробки загальноприйнятих визначень мінералогії. За результатами його досліджень був виданий збірник «Основные понятия минералогии». Крім того, Академія наук СРСР і союзне Міністерство геології провели за його ініціативи міжвідомчу координаційну нараду, присвячену визначенню основних понять мінералогії.

Академік Є.К. Лазаренко досить інтенсивно працював також у галузі генетичної мінералогії, він поділяв погляди засновника генетичної мінералогії В.І. Вернадського, якому присвятив капітальну працю «Основи генетичної мінералогії». Генетична мінералогія розглядає мінерали в їх природному розвитку як продукти природних процесів, що протікають у земній корі. Згідно класифікації Євгена Лазаренка, у залежності від

процесів весь мінералогічний світ поділяється на чотири типи: ендегенний, екзогенний, космогенний, техногенний.

Творча та наукова діяльність Є.К. Лазаренка була тісно пов'язана з прикладною мінералогією, яка охоплює весь комплекс мінералогічних досліджень, спрямований на залучення до промислового використання нових видів мінеральної сировини і встановлення мінералогічних критеріїв для пошуків і оцінки родовищ корисних копалин (монографія «Агрономічні руди України» і стаття «Роль минералогических исследований в повышении эффективности геологоразведочных работ»).

Детальні мінералогічні дослідження Євген Костянтинович успішно поєднував з регіональними металогенічними побудовами. Аналіз металогенічних особливостей Донецького басейну на основі мінералогічних досліджень руд дозволив ученому разом зі своїми учнями встановити закономірну зміну мінералоутворення в просторі та отримати критерії оцінки перспектив рудоносності Донбасу.

Ідея Є.К. Лазаренка про кільцеву будову вулканічних поясів Карпат знайшла блискуче підтвердження в багатьох регіонах і стала основою для створення під його керівництвом металогенічних карт Карпат масштабу 1:1 000 000.

У перерві між науковими засіданнями учасники конференції мали змогу ознайомитися зі стендовими доповідями та відвідати зал Геологічного музею «Естетика каменю», де експонуються мінерали, які вирізняються своєю красою.

Науково-практична конференція завершилася екскурсіями у Музей коштовного та декоративного каміння (м. Володарськ-Волинський), до пегматитового кар'єру та на Корнинське родовище граніту (с. Корнин Попельнянського району Житомирської обл.).

Конференція показала необхідність: 1) проведення щорічних семінарів з питань мінералогії; 2) організації щорічних мінералогічних виставок та 3) створення в музеї постійної експозиції «Регіональна мінералогія».

Отже, наукова конференція «Такий різний світ мінералогії», проведена у рамках святкування 100-річчя від дня народження академіка Євгена Костянтиновича Лазаренка, засвідчила, що в Україні триває діяльність школи «Великого ректора» і його учні гідно продовжують мінералогічні дослідження.